

PRVI PREVOD VIRGINIE HENDERSON V SLOVENŠČINO

Virginia Henderson: *Osnovna načela zdravstvene nege*; prevedla Dunja Kalčič, Zbornica zdravstvene nege Slovenije, Ljubljana 1998, 88 strani, naklada 1500 izvodov; cena 2.000,00 SIT.

Knjigo lahko naročite pri Zbornici zdravstvene nege, Vidovdanska 9 v Ljubljani.

Temeljno delo Virginie Henderson *Osnovna načela zdravstvene nege* je bilo doslej prevedeno v prek 29 jezikov, zdaj pa se jim pridružuje tudi slovenski prevod celotnega besedila.

Knjiga je postala svetovna uspešnica in ne predstavlja samo osnove za sodobni študij zdravstvene nege, ampak v njej najdemo tudi razumljivo in dosledno filozofijo stroke, ki so jo medicinske sestre vzele za svojo.

V delu skuša avtorica odgovoriti na eno bistvenih vprašanj, in sicer na vprašanje, *katera je vodila vloga in edinstvena funkcija medicinske sestre*.

V timskem pristopu je mnogo vlog skupnih vsem članom tima hkrati, vendar pa si vsakdo želi imeti še svojo, edinstveno funkcijo, takšno, ki jo zmore opraviti bolje kot ostali. Na temelju teh razmišljanj je V. Henderson oblikovala definicijo zdravstvene nege, ki je tako znana, da se marsikdo sploh ne zaveda niti njenega izvora niti časa, v katerem je nastala: *Posebna vloga medicinske sestre je pomoč bolnemu ali zdravemu posamezniku pri opravljanju tistih dejavnosti, ki pripomorejo k boljšemu zdravju (ali mirni smrti) in ki bi jih le-ta opravil brez tuje pomoči, če bi imel za to dovolj moči, volje ali znanja. Medicinska sestra vse to opravlja tako, da posamezniku pomaga k čimprejšnji samostojnosti*.

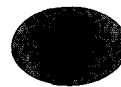
Zdravstvena nega je utemeljena v analizi človekovih osnovnih potreb, ki jih avtorica opredeli v štirinajstih življenjskih aktivnostih. V nadaljevanju poglobljeno razpravlja o vsaki od teh aktivnosti. Prvih devet se nanaša na zadovoljevanje fizičnih potreb, naslednje tri na področje psihičnih in zadnji dve na področje socialnih potreb varovanja.

Ker izobraževanje medicinskih sester in zdravstvenih tehnikov tudi pri nas, tako kot drugod v svetu, v veliki meri temelji na delih V. Hendersonove smo prepričani, da bo pričujoča knjiga naletela na dober odziv, še posebej zato, ker v slovenskem jeziku nimamo veliko strokovne literature. Na tem področju bomo morali še veliko narediti, še po-

Osnovna načela zdravstvene nege

Virginia Henderson

Zbornica zdravstvene nege Slovenije

sebej pa bi se moral bolj aktivno vključiti izobraževalni sistem. Tisti, ki iščete strokovno literaturo v tujini, boste pritrtili moji ugotovitvi, kolikšno bogastvo s področja zdravstvene nege že obstaja. Ko v knjigarni nato pregledujete vse to bogastvo, pozabite na čas in omejena finančna sredstva in si želite, da bi vsaj nekaj tega odnesli s seboj.

Nova strokovna knjiga na slovenskem trgu predstavlja košček tega bogastva, ki naj bi ga imela za svojega vsaka medicinska sestra in vsak zdravstveni tehnik.

Vera Grbec,
glavna in odgovorna urednica
časopisno založniške dejavnosti ZZNS

TRI NOVE BROŠURE SLOVENSKEGA DRUŠTVA HOSPIC

Slovensko društvo hospic je izdalo tri nove brošure. Prva ima naslov *Ob umirajočem v domu za ostarele*. Napisala jo je višja medicinska sestra Majda Brumec, ki dela v Domu Danice Vogrinec v Mariboru. Zapisala je: »Smrt in umiranje sem v svojem poklicu doživela šele, ko sem se zaposlila v domu za ostarele po dvajsetih letih dela. Takrat sem prvič čutila neizmerno zgubljenost, strah, nemoč, potrebo, da nekaj naredim, dvom, ali delam prav, nebogljenost pri soočanju s svojci, dvom v strokovno pripravljenost.« Spoznala je, da so za delo z varovanci in svojci pomembne čisto vsakdanje stvari. In prav o teh vsakdanjih stvareh piše: o lajšanju bolečine, negi, hranjenju, dotiku brez rokavic, komunikaciji z varovancem in svojci, kdo je svojec in kako smo blizu sebi. Varovanec nam mnogokrat želi povedati, da čuti bližino smrti, z neobičajnimi nagovori: pogosto zvoní, vsak dan želi obiskati zdravnika. Prepoznamo v takšnih reakcijah tudi klic na pomoč in se mu približamo? Medicinska sestra je tista, ki ustvarja mostove med varovancem, zdravnikom in svojci tudi takrat, ko se z medicinskega vidika ne da več pomagati. Medicinska sestra vzpodbuja varovance k medsebojnemu spremljanju in jih spremlja v času žalovanja. Delo v domu za ostarele je težko zaradi neprestanega soočenja z umiranjem in smrtjo. Koliko stisk doživijo mlade medicinske sestre in negovalke, o katerih sodelavci še slutijo ne? Mnogi o tem nočejo govoriti in skušajo stisko izriniti. Majda Brumec je svoje stiske pogumno zapisala in prav zato je ta brošura tako dragocena.

Druga brošura ima naslov *Žalovanje za otrokom – kako pomagati staršem, ki so izgubili otroka*. Napisal jo je zdravnik prof. dr. J. C. Student iz Hannovra, ki mu je pred desetimi leti umrla hči. Sam je na lastni koži doživel vso trdoto resnice: ko ti umre otrok, izgubiš prihodnost. V procesu žalovanja za otrokom ni niti pravilne niti napačne poti. Vsakdo mora najti svojo pot. So pa določeni ponavljajoči se vzorci vedenja: šok, krivda, jeza, strah, depresija in žalost. »Pomembno je, da sami sebi dovolite, da v polni meri izrazite svoja čustva takrat, ko jih čutite. Ne poskušajte jih zadrževati. Pomembno je, da spoznate, da nihče razen vas samih ne more utešiti žalosti,« nagovarja avtor žalujoče starše. Piše o načinih žalovanja pri otrocih in o tem, kako otrokom pomagamo. Smrt otroka vedno prizadene vso družino, tako starše kot brate in sestre. Starši imajo pogosto še komaj kaj moči za druge otroke. Žalujoči starši potrebujejo bližino in čustveno oporo. Hkrati poudarja, da večina ljudi, ki sami niso doživeli izgube otroka, ne bo mogla zares razumeti žalujočih staršev. V veliko pomoč so staršem lahko

skupine za samopomoč po izgubi otroka. V takih skupinah naj imajo vodilno vlogo prizadeti starši sami, strokovno osebe naj ima samo svetovalno vlogo. Na koncu brošure zvezmo, kaj potrebujejo otroci, da bi se pravočasno naučili živeti s smrtjo, in kaj smemo in česa ne smemo storiti žalujočim staršem.

Tretjo brošuro z naslovom *Kako najti pot do staršev, ki jim je pravkar umrl otrok* je napisal družinski terapevt Peter Fässler-Weibel iz Winterthurja. Pri smrtnih primerih otrok ga pokliče reševalna služba, nezgodna kirurgija in policija, da spremlja svojce. V mnogih nujnih posredovanjih se je naučil, da s svojci in njihovimi potrebami ravna posebej skrbno. V brošuri zapisuje pogovore z osebno prizadetimi ljudmi: dvema zakonskima paroma, ki sta pred desetimi meseci izgubila otroka zaradi nenadne smrti in zaradi prometne nesreče, z reševalcem in z zdravnico. Prizadeti ljudje so ga naučili, da je solidarnost veliko več kot pomoč. Biti solidaren pomeni sodoživljati, čutiti z drugim. Prizadeti starši so ga naučili, naj nihče ne odloča namesto njih. Žalujoči oče pravi: »Ugotovil sem, da je človek v stresni situaciji zelo močan. Zelo veliko zdrži, ne zdrži pa tega, da ne bi vedel, kaj se z otrokom dogaja. Moral sem biti poleg.« Osnovna potreba staršev je, da so ob otroku v času oživljanja in po smrti. Stiska zaradi izključitve pripelje do duševne stiske. Avtor priporoča:

- med oživljanjem staršev ne smemo izključiti, razen če to sami želijo;
- treba jih je seznaniti z vsem, kar se z otrokom dogaja;
- naj se jih ne pomirja z zdravili;
- po intervenciji je treba s starši premisliti, kako naprej.

Da lahko starši izberejo pravo pot, jim moramo dati čas in pokazati možnosti slovesa. Ena od možnosti v Winterthurju je, da vzamejo mrtvega otroka domov in imajo dovolj časa, da se od njega poslovijo (ga umijejo, oblečejo, vzamejo v naročje).

Dobro duševno počutje je močno povezano s predelanimi starimi bremenimi. Čimveč nepredelanega nosimo s seboj, toliko težji postaja naš delovni vsakdan. Slejkoprej spoznamo, da moramo nekaj storiti zase. Zreli ljudje v poklicih, v katerih pomagajo ljudem v stiski, morajo skrbeti za svoje duševno zdravje. K ohranjanju le-tega bodo gotovo pripomogle vse tri brošure. So skromne po obsegu (največ 41 strani), a po vsebini še kako potrebne vsakomur, ki se srečuje z umirajočimi bolniki in žalujočimi svojci po smrti otroka. Brošure lahko naročite pri Slovenskem društvu hospic, Neubergerjeva 4, tel.: 061 / 137 12 84.

dr. Janja Ahčin